

ALBERTO MORAVIA

INTERJÚ

*Fordította:
M. Sándor Klára*

S z e r e p l ők:

MINISZTER
KÜLDÖTT
KATONA

(A miniszter dolgozószobája. Gyarmati országra jellemző környezet. Az ablak mögött pálmafák. A helyiségben egy könyvekkel zsúfolt szekrény és egy nagyméretű asztal áll. A falon a tábornok egyenruhás, vállpántokkal, nemzeti színű szalaggal díszített hatalmas képe. A tábornok néger. A holdbéli küldött egy fegyveres katona társaságában belép a szobába. Figyelmesen körültekint. Vállára fluoreszkáló zöld köpeny borul.)

KATONA Itt várjon. A miniszter hamarosan megérkezik.

KÜLDÖTT Egy pillanatra. Mondjon meg nekem valamit.

KATONA Tessék!

KÜLDÖTT Tulajdonképpen ki ez a miniszter?

KATONA Egy... egy professzor...

KÜLDÖTT Professzor? Mit jelent az, hogy professzor?

KATONA Nem tudja, mit jelent az, hogy professzor?

KÜLDÖTT Tudom is, meg nem is, de szeretnék biztos lenni a dolgomban.

KATONA A professzor... nos a professzor olyan ember, aki sok mindent tud. Olyan ember, aki tanult. Művelt ember.

KÜLDÖTT Ön professzor?

KATONA Ugyan! Én tudatlan vagyok, én csak egyszerű katona vagyok.

KÜLDÖTT Mit jelent az, hogy katona?

KATONA Katona az azt jelenti, ami én vagyok; egyenruhás felfegyverzett ember.

KÜLDÖTT A miniszter katona?

KATONA Nem, ő nem katona, ő professzor.

KÜLDÖTT Tehát a professzorok műveltek és nincs fegyverük, a katonák műveletlenek, de van fegyverük. Nagyon érdekes. És ezek kicsodák? (A könyvekre mutat.)

KATONA Könyvek.

KÜLDÖTT Mire valók a könyvek?

KATONA Olvasni szokták őket. Aki könyveket olvas, művelt ember. A miniszter valamennyit olvasta. És még sokkal többet mint amennyit itt lát. Ezért művelt ember.

KÜLDÖTT Megnézhetnék egy ilyen könyvet?

KATONA Nézze csak nyugodtan.
(A küldött kézbe vesz egy könyvet és kinyitja.)

KÜLDÖTT Tehát ez egy könyv. De mik ezek a fekete jelek?

KATONA Ezek fejezik ki azokat a dolgokat, amikről a könyv szól.

KÜLDÖTT Tehát a professzorok azért műveltek, mert ezeket az úgynevezett könyveket olvassák; és a katonák?

KATONA Hogyhogy és a katonák?

KÜLDÖTT A katonák azért tudatlanok, mert nem olvasnak. Így van?

KATONA Így.

KÜLDÖTT De miért nem olvasnak a katonák?

KATONA Szívesen olvasnának, de nem lehet.

KÜLDÖTT Miért nem lehet?

KATONA Ej, hát azért, mert ezen a világon nem úgy mennek a dolgok, ahogy menniük kellene. Kérdezze meg a minisztert, hogy miért?

KÜLDÖTT Ön nem tudja, hogy miért?

KATONA Dehogynem tudom. De még mennyire, hogy tudom. Biztos lehet benne, ha tőlem függne, másként mennének a dolgok...

KÜLDÖTT Miért? Ha Öntől függne, Ön mit csinálna?

KATONA Igazán tudni szeretné, hogy mit csinálnék?

KÜLDÖTT Igen, nagyon szeretném tudni.

KATONA Végül is miért ne mondanám meg? Ön becsületesnek látszik, s amellet hamarosan visszatér a Holdra, - s az elég megnyugtató távolságra van tőlünk. Nos, elmondom, feltéve ha megígéri, hogy nem árulja el a miniszternek.

KÜLDÖTT Ígérem.

KATONA Először is odamennék és megnézném, hogy mi van a mögött a kép mögött.

KÜLDÖTT Milyen képről beszél?

KATONA Erről. (Rámutat a néger tábormok képére.)

KÜLDÖTT Ki ez az ember?

KATONA Az államfő. (Miközben ezt mondja vigyázzba vágja magát.)

KÜLDÖTT Vagyis?

KATONA Egy tábormok. Pontosabban; ő a tábormok. Különben ide alulra ráírták, hogy kicsoda.

KÜLDÖTT (Olvassa): Gonzalo Rodriguez, a haza atyja. Mit jelent az, hogy a haza atyja?

KATONA Ez a mi nyelvünkön azt jelenti, hogy egy szajhának a fia.

KÜLDÖTT Egy szajhának a fia?

KATONA Igen, egy szajhának, más szóval egy prostituálnak, egy ringyónak, egy utcanőnek a fia.

KÜLDÖTT Értem. Elég különös nyelvezet. És mi van a szajha fiának az arcképe mögött?

KATONA Ott a dohány.

KÜLDÖTT Nem értem. A Hold minden iskolájában tanítják a különböző bolygókon használatos nyelveket, köztük elsősorban a Földét, de úgy veszem észre, hogy nagyon felületes az oktatás.

KATONA Ott a guba.

KÜLDÖTT Még most sem értem.

KATONA Ott a lové, ott a stex, ott a korpa, ott a lé. Most már érti?

KÜLDÖTT (Dühösen.) Nem, nem és nem...

KATONA Ott van ez (hüvely és mutatóujját összedörzsöli, jelezvén a pénzt). Hogy rövid legyek, ha azt tehetném, amit szeretnék, kinyírnám a minisztert és elvinném azt, ami az arckép mögött van. Most már világos?

KÜLDÖTT Kinyírnám?

KATONA Igen, agyonütném és kibelegném, szóval kinyírnám. aztán meglépnék a dohánnyal és élvezném az életet. Ja, majd elfelejtettem, hogy az élvezet teljes legyen, magammal vinném a miniszter feleségét is.

KÜLDÖTT Miért?

KATONA Mert szép.

KÜLDÖTT Értem. Ahhoz, hogy az ember élvezze az életet, ki kell nyírni a professzorokat, meg kell lépni a dohánnyal (amiről zárójelben még mindig nem tudom, hogy micsoda) és meg kell szökni a miniszterek feleségével. Ez az egyetlen mód a Földön, hogy élvezzük az életet, vagy van más is?

KATONA Számomra ebben a pillanatban ez az egyetlen. Még két-három órai beszélgetés és mi ketten jól megértenénk egymást. De most elég, megyek és bejelentem Önt a miniszternek.

(A katona kimegy. A küldött, amint egyedül maradt, odamegy a tábornok arcképéhez, egy darabig nézegeti, majd megemeli és leakasztja. Láthatóvá válik a kép mögé rejtett páncélszekrény ajtaja. A küldött figyelmesen szemügyre veszi a páncélszekrényt, aztán visszahelyezi a képet a falra. Ebben a pillanatban lép be a miniszter. Külseje professzorra vall; szakálla és bajusza van, szemüveget hord, kopasz, ruhája szürke. Ugyanakkor nyitott zakója látni engedi az övére csatolt tölténytáskát, amelynek szomszédságában egy hatalmas revolver lóg.)

MINISZTER Tehát Ön a holdbéli küldött. Kérem, foglaljon helyet.

KÜLDÖTT Köszönöm.

MINISZTER Ezek szerint Ön nemrég érkezett.

KÜLDÖTT Alig háromnegyed órája, hogy itt vagyok, megállapodásunk szerint a repülőtérről egyenesen Önhöz jöttem.

MINISZTER Igen, természetesen. Megállapodásunk szerint. Mégis, bocsásson meg, de annyira elfoglalt vagyok, hogy hirtelen nem emlékszem miben állapodtunk meg.

KÜLDÖTT Arról van szó, hogy interjút készítenék Önnel a földi helyzetről, az itteni állapotokról, s ezt az interjút újságunk közölni fogja.

MINISZTER Melyik újságról beszél?

KÜLDÖTT „A holdkórosról”.

MINISZTER Mit jelent az, hogy „A holdkóros”?

KÜLDÖTT Nincs semmi különös jelentése. A holdkórosok a Hold lakói.

MINISZTER „A holdkóros” Hm. Rendben van. Akkor csináljuk úgy, hogy Ön kérdéseket tesz fel és válaszolok.

KÜLDÖTT (Jegyzetfüzetet és golyóstollat vesz elő.) Igen, így jó lesz professzor úr.

MINISZTER Ne hívjon professzornak. Igaz, hogy professzor vagyok, de itt mint propagandaminiszter tevékenykedem. Ön tehát kegyelmes úrnak kell, hogy szólítson.

KÜLDÖTT Ezt értem, Kegyelmes uram. De mi az a propaganda?

MINISZTER A propaganda, az igazság terjesztése.

KÜLDÖTT (Írja) Az igazság terjesztése. És miben áll az az igazság, amit a propaganda terjeszt?

MINISZTER Abban, hogy Gonzálo Rodriguez a legnagyobb, a legokosabb, a legjobb, a legerősebb, a legszebb, a legzseniálisabb ember, aki valaha élt ezen a Földön.

KÜLDÖTT Ez elég egyszerű igazság, aránylag könnyen megjegyezhető. Rátérhetnénk talán a kérdésekre?

MINISZTER Térjünk rá a kérdésekre.

KÜLDÖTT Tehát kegyelmes uram, mit tudna mondani nekem a földi viszonyokról, az itteni helyzetről?

MINISZTER A jelenlegi helyzet elég kilátástalan.

KÜLDÖTT (Írja) A helyzet kilátástalan. És Ön szerint mi ennek az oka?

- MINISZTER Sok mindent tudnék mondani. De alapjában véve a kérdés lényege a következőre redukálható. A Föld lakossága nem rendelkezik azzal az etnikai homogenitással, amely kívánatos lenne.
- KÜLDÖTT Etnikai homogenitás. Kérem, magyarázza meg bővebben. A Holdkóros igen népszerű újság, olvasói egyszerű emberek. Arra kérem kegyelmes uramat, a jövőben szíveskedjék kerülni a szakkifejezéseket.
- MINISZTER Megmagyarázom. A Földet jelenleg két, egymástól élesen különböző faj népesíti be. Ez a két faj külső megjelenését tekintve bizonyos fokig, morális felfogását illetően pedig teljes mértékben különbözik egymástól. A gazdagokról és a szegényekről beszélek.
- KÜLDÖTT A gazdagok és a szegények. Nagyon érdekes. És kik a gazdagok és kik a szegények?
- MINISZTER A gazdagok normális emberek mint én, mint Ön, mint bármelyikünk. A szegények, nos, a szegényekről sok mindent lehetne mondani.
- KÜLDÖTT Beszéljünk, Kegyelmes uram a szegényekről, azért vagyunk itt.
- MINISZTER Ön szerencsés ember. Mint propagandaminiszter hozzájutok minden adathoz, amivel csak államunk rendelkezik, s túl ezen a hétköznapi életben szociológia professzorként tevékenykedem, s így bizonyos fokig szakembere vagyok e kérdésnek. Látja ezeket a könyveket? Mind a szegényekről szólnak, s néhányat én írtam közülük. Ismétlem, Ön szerencsés ember, jobb helyen nem is kopogtathatott volna. Én vagyok az, akire Önnek szükséges van.
- KÜLDÖTT Magam is úgy vélem, Kegyelmes uram. Kérem, szíveskedjék némi felvilágosítással szolgálni a szegényeket illetően.
- MINISZTER Mindenekelőtt egy rövid történelmi áttekintést. A szegények a történelem előtti időkben, azaz húsz-harmincezer évvel ezelőtt érkeztek Földünkre. Abban az időben tehát, amikor a gazdagok elfoglalták a földet, magukkal hozván a civilizáció fényét – abban az időben a szegények már századok óta itt

- éltek s ugyanolyanok voltak, akárcsak ma: csökönyösek és mozdíthatatlanok. Ebben minden történész egyetért.
- KÜLDÖTT (Írja) A szegények pontosan olyanok, mint harmincezer évvel ezelőtt. Annyira meglepő, hogy nem is tudok mit szólni ehhez, a merevséghez, ehhez a konzervativizmushoz. És milyenek jelenleg a szegények?
- MINISZTER Röviden: szöges ellentétei a gazdagoknak.
- KÜLDÖTT Kegyelmes uram, Ön az imént arra a kijelentésre szorítkozott, hogy a gazdagok normálisak. Meg tudná határozni, mi az, hogy normális?
- MINISZTER Igen. A gazdagok normálisak, azaz műveltek, udvariasak, értelmesek, kifinomultak, haladó gondolkodásúak és érzékenyek. A szegények a gazdagok ellentétei; vagyis műveletlenek, civilizálatlanok, maradiak, tompák, érzéketlenek, durvák és így tovább.
- KÜLDÖTT Értem. Ha tényleg ez a helyzet, akkor túlzás lenne rózsásnak nevezni az itteni állapotokat. Még néhány részletkérdést, Kegyelmes uram. Miben nyilvánul meg a szegényeknek, ez a nevezzük így; abnormitása?
- MINISZTER Jól figyeljen rám, és készüljön fel, hogy állandó meglepetések fogják érni. Először is, a szegények nem szeretik, sőt gyűlölik a szépséget, a pompát, a tisztaságot.
- KÜLDÖTT Gyűlölik a szépséget, a pompát, a tisztaságot. De miért?
- MINISZTER Hogy miért, azt nem tudjuk, csak annyit tudunk, hogy ez így van. Általában sohase kérdezze, hogy miért, ha a szegényekről van szó.
- KÜLDÖTT Értem.
- MINISZTER A szegények ruhája kopott, piszkos, foltozott. Viskókban, barakkokban, padláson, sötét, nedves helyiségekben laknak, s ezeknek a helyiségeknek a berendezése rút, szedett-vedett, mocskos. Ferde ízlésük folytán jobban szeretik a rongyokat a divatos, tiszta ruháknál, jobban szeretik a bércaszárnyákat a palotáknál, a típusbútorokat az egyedi daraboknál.

KÜLDÖTT Micsoda emberfaj!

MINISZTER Igen, jól mondja, itt egy külön fajjal van dolgunk. Szinte sohase lát majd jólöltözött szegényembert, és a luxuslakásokban is hiába kutat utánuk. A szegények ízlése fájdalmas, hogy ezt kell mondani, egészségtelenül eltorzult.

KÜLDÖTT És minek tulajdonítható ez az ízlésbeli torzulás?

MINISZTER Semminek. Ez így van. Mondtam már Önnek, hogy az okok keresése a szegényekkel kapcsolatban hiábavaló fáradság. De hadd szóljak most egy másik visszataszító jellemvonásukról. Figyeljen ide: a szegények gyűlölik a kultúrát.

KÜLDÖTT Szerencsétlenek!

MINISZTER A szegények műveletlenek és tudatlanok, nem értenek a művészethez, amely az emberi élet legfőbb vigasza és ékessége. A szegény ember képtelen megkülönböztetni egy olajnyomatot egy remekműtől, egy Lucca szobrocskát egy Michelangelótól, egy szimpla dalt egy Bach fugától.

KÜLDÖTT Mégis mivel töltik a szegények szabadidejüket? Mivel szórakoznak, mik a kedvteléseik?

MINISZTER Táncolnak, isznak, bokszmérkőzésekre, futballmeccsre, kerékpárversenyekre járnak, meghallgatják a rádiót és a televízió tánczenei műsorát és ehhez hasonló dolgokkal szórakoznak.

KÜLDÖTT És egy könyv, egy koncert, egy múzeumi tárlat vagy egy színházi előadás, soha nem szerepel a programjukban?

MINISZTER Soha. Csak a mozit kedvelik. És figyelje meg, milyen érthetetlenül viselkednek. Ahelyett, hogy egy belvárosi luxus filmszínházban néznék meg a legszebb, legérdekesebb filmeket, ehelyett hetekig várákznak, és csak az utánjátszó mozikba hajlandók elmenni.

KÜLDÖTT Miért?

MINISZTER Ki tudja? Talán azért, mert kifícamodott ízlésüknek jobban megfelelnek a füstös, piszkos, zsúfolt külvárosi mozik, mint az elegáns belvárosi filmszínházak.

KÜLDÖTT Hihetetlen.

MINISZTER A szegényeket illetően, állandóan újabb és újabb meglepetések érik majd Önt. Itt van például a következő fogyatékoságuk, hogy azt ne mondjam; szörnyű tulajdonságuk, a szegények gyűlölik a természetet.

KÜLDÖTT Ezt nem mondhatja...

MINISZTER Pedig így van. Ha szép az idő, a gazdagok elutaznak a tengerhez, a hegyekbe, elmennek vidékre. Az alpesi magány, a homokos tengerpart, a tiszta levegő, a testmozgás, a napsütés testben és lélekben felfrissíti őket. Nem fogja elhinni, hogy a szegények inkább a piszkos, fülledt, egészségtelen városnegyedeket választják.

KÜLDÖTT Ezt tényleg nem tudom elhinni.

MINISZTER Pedig így igaz. A szegények nem törődnek az évszakokkal. Nekik teljesen mindegy, hogy meleg van vagy hideg, szakad az eső, vagy szárazság pusztít. A tengernél jobban kedvelik a városi uszodát, a vidéki tájaknál többre becsülik a külvárosi réteket, és a hegyekkel szemben előnyben részesítik az erkélyt. Különös emberek a szegények.

KÜLDÖTT Mégis, hogyan élnek? Mit csinálnak egész nap? Társasági életet élnek?

MINISZTER Ugyan! Egyetlen szegényt sem találni a szalonokban.

KÜLDÖTT De valahol csak összejönnek, hogy beszélgessenek egymással?

MINISZTER Igen. Leginkább a gyárakban szoktak összegyűlni.

KÜLDÖTT Mik azok a gyárak?

MINISZTER A gyárakban semmi vonzót nem találna. Barátságatlan, rideg, cement, vas és üvegépítmények, tele zajos gépekkel. Télen jéghidegek, nyáron fullasztó hőséget árasztanak. Itt találkoznak egymással a városi szegények. A vidéki szegények pedig leginkább a szántóföldeken szoktak összegyűlni.

KÜLDÖTT Mik azok a szántóföldek?

- MINISZTER Különböző nagyságú földdarabok. Itt még leplezetlenebbül megfigyelhető a szegények eltévelyedése. A szántóföldön ugyanis nincs módjuk védekezni a tűző napfény, vagy a szakadó eső ellen, itt nem tudnak sem felmelegedni, sem felfrissülni, sem tisztálkodni, és mégis, mindezek ellenére kijárnak a szántóföldre. S van még ennél rosszabb találkozóhelyük is: a bányákra gondolok.
- KÜLDÖTT Mik azok a bányák?
- MINISZTER Mély kutak, sötét, fülledt, földalatti üregek.
- KÜLDÖTT De végső soron, mit csinálnak a gyárakban, a szántóföldeken és a bányákban szegények? Itt találkoznak egymással ez eddig rendben van, és aztán?
- MINISZTER Önnek tudnia kell, hogy a szegényeknek van egy rögeszméjük, úgy is mondhatnám, bűnös szenvedélyük, amit munkának hívnak. Ez a munka abból áll, hogy a gyárakban irányítják és ellenőrzik a gépeket, a szántóföldeken súlyos vasszerszámokkal össze-vissza forgatják a földet, s végül felássák a tárnákat a bányákban. Mondja, nem örülség ez? Ha meggondoljuk, hogy mennyi okos, gyönyörködtető és hasznos dolgot lehetne ez alatt csinálni...
- KÜLDÖTT Félek, hogy a Holdon nem fogják ezt nekem elhinni. Ilyen barbárság, becsületünkre legyen mondva, nálunk elképzelhetetlen.
- MINISZTER Írja csak, írja. Hadd tudják meg a Holdon, hogy a szegények hibájából, milyen áldatlan állapotok uralkodnak itt lenn, a Földön. Írja csak meg, hogy értesüljenek róla.
- KÜLDÖTT Szeretném pontosabban tudni, hogy mi a munka.
- MINISZTER A szegények munkájára vonatkozóan számos elmélet létezik, de egyik sem ad kielégítő magyarázatot. Hosszas tanulmányok után, nekem is sikerült kidolgoznom a magam elméletét.
- KÜLDÖTT Szíveskedjék közölni velem, Kegyelmes uram. Elsőként szeretnék beszámolni róla a Holdon.
- MINISZTER Az ember tétlenségre született, ez tudományosan bebizonyított tény. A gazdagok, azaz a normális emberek nem is dolgoznak.

A szegényeket azonban még a történelem előtti időkben hatalmába kerítette a munka, ez a káros szenvedély, olyannyira, hogy ma már második természetüké vált. A munka olyan mint a kábítószer; mint az ópium, a marihuána, vagy a kokain. A szegények egyszerűen képtelenek lennének nélküle élni, még ha akarnák, se sikerülne, - pontosan úgy, mint ahogy a kábítószer élvező sem tud megenni narkotikum nélkül. Ez magyarázza többek között, hogy miért ragaszkodnak a szegények olyan hihetetlenül a munkához, s miért erőszakoskodnak azokkal, akik el akarják tiltani őket a munkától. Ilyen magatartásra csak az képes, aki rabjává vált a kábítószernek, s akitől hirtelen meg akarják vonni a narkotikumot.

KÜLDÖTT Én mindig azt hittem, hogy káros szenvedély individuális jellegű és nem kollektív. Ön megdöbbentő tényeket közöl velem.

MINISZTER Szerzett tulajdonságról van szó, amely mint említettem a szegények második természetévé vált. Ha eltiltják a munkától, a szegény ember lármázni kezd, ordít, zavargással fenyegetődzik. A gazdagok bizonyos időközönként megkísérlik eltávolítani a szegényeket a gyárakból és a bányákból, ám hamarosan le kell tenniük erről a szándékukról, máskülönben nyakukon a világvége. Erről a témáról írtam egy rövid tanulmányt, majd odaadom Önnek; a címe: A munka, mint kábítószer, - avagy mit látnak, mit éreznek a szegények, amikor a munka hatása alá kerülnek.

KÜLDÖTT Igazán köszönöm, a legnagyobb érdeklődéssel fogom olvasni. De mondja kérem, a szegények a munkán kívül semmi másban nem találnak élvezetet?

MINISZTER Mire gondol?

KÜLDÖTT Nem is tudom! Például az étkezés nyújtotta örömeire.

MINISZTER Akár ne is beszéljünk róla. A szegények számára az étkezés nem jelent gyönyörűséget, számukra ez pusztán a létfenntartási folyamat része. Figyelje meg őket, amikor éhségüket csillapítják; asztalukon sohasem fedezheti fel azokat az ínycsafalatokat, amelyek a gazdagok asztalán

mindennaposak. Bab, hagyma, répa, krumpli, ez a szegények eledele. Inni kizárólag felvizezett savanyú bort isznak, s ha megengedik maguknak, hogy húst vagy halat egyenek, ösztönösen a legkeményebb, vagy a már romlásnak induló húst, a legrágósabb és a legrégebb halat választják ki. És a primőrök? Képzelve, a szegények megvárják, amíg az articsóka elfonnyad, a spárga fás, a borsó kásás lesz, és csak akkor fogyasztják őket. A friss élelmiszereknél jobban szeretik a konzerveket és a mélyhűtött ételeket. Hogy aztán ez is rossz ízlésük következménye, vagy egyszerűen hanyagságból, közönségességből fakad? Ki tudja?

KÜLDÖTT Ezek a részletek minden bizonnyal hozzásegítenek bennünket, hogy egy nagyon érdekes és egyedülálló képet nyerjünk erről a különös fajról. Lássuk csak, például, törődnek a szegények az egészségükkel?

MINISZTER Hová gondol? Egyáltalán nem. Állati nemtörődomséggel túrik az időjárás viszontagságait. Olyanok, mint a vadak, érzéketlenek a hideggel, meleggel szemben, és a legkeményebb időjárást is könnyen elviselik. S ha mégis megbetegsznek - Ön nem fogja elhinni - nem gyógyíttatják magukat. A szegény ember ritkán megy orvoshoz, nem vonul szanatóriumba, gyógyszert alig vásárol. Ismétlem Önnek, olyanok, mint az állatok.

KÜLDÖTT De miért? Az egészség végül is...

MINISZTER A legfontosabb, ugye? Igen, nekem és Önnek, de nem nekik. A szegényeknek az az átkozott munka fontosabb, mint a saját egészségük. Az élvezet mindenképp előtt! Természetesen ez csak számukra élvezet.

KÜLDÖTT Ez nem világos előttem. Gátolja a munka a szegényeket abban, hogy gyógyíttassák magukat?

MINISZTER Igen. Mert a gyógyíttatás idővesztéssel jár, márpedig a szegény ember egyetlenegy napra sem akarja otthagyni a gyárat, a bányát, a szántóföldet. Ej, nagy bűnös a szegény ember, és a munka az ő vétke. Kevés hozzáfogható bűnöst ismerünk.

- KÜLDÖTT Ezek szerint Önökre gazdagokra itt a Földön roppant felelősség hárul, hiszen Önök alkotják a lakosság civilizált, értelmes, művelt részét. Önök tehát nemcsak saját személyükért, hanem a szegényekét illetően is felelősséggel tartoznak. Mármost mit tettek Önök a szegények nevelése érdekében, hogy ezek az emberek megjavuljanak, megszabaduljanak káros szenvedélyüktől, és eljussanak az élet szép és kellemes oldalának felismeréséig.
- MINISZTER Mit tettünk? Ön tréfál! Megtettük és megtesszük még a lehetetlent is.
- KÜLDÖTT Például?
- MINISZTER A propagandaminisztériumba jövet, az út két oldalán valószínűleg rengeteg hirdetőtáblát látott.
- KÜLDÖTT Hirdetőtáblát?
- MINISZTER Azokról az oszlopokról beszélek, amelyekre feliratokkal és színes képekkel telenyomtatott papírlapokat ragasztottak.
- KÜLDÖTT Igen láttam az oszlopokat, de miért...
- MINISZTER Azokat a hirdetéseket a gazdagok helyezték oda a szegények érdekében.
- KÜLDÖTT Azaz?
- MINISZTER Azokkal a plakátokkal a gazdagok nevelni igyekeznek a szegényeket, s ahogy Ön is említette útbaigazításul szolgálnak, hogy a szegények is eljuthassanak az élet szép és kellemes oldalának megismeréséig. Hogy mi a célunk ezekkel a plakátokkal, s miről szólnak? Célunk a szegények meggyőzése; legyenek kifinomultabbak, civilizáltabbak, használják azokat a termékeket, amelyek emberré teszik az embert.
- KÜLDÖTT Milyen termékek teszik emberré az embert?
- MINISZTER Fogyasztási iparunk kiváló termékei; kezdve az illatos szappantól a minőségi szövetekig, a nyolchengeres gépkocsiktól a válogatott élelmiszerekig, a luxuslakásoktól, a luxusbútorokig. A hirdetések felhívják a figyelmet ezekre a

- termékekre, s megpróbálják rávenni a szegényeket, hogy vásároljanak belőlük. De kárbaveszett fáradság.
- KÜLDÖTT Miért? Csak nem akarja elhíttetni velem, hogy semmi eredménye nincs ennek az óriási propagandagépezetnek?
- MINISZTER Nem sok haszna van. El nem tudja képzelni mennyire csökönnyösek, befolyásolhatatlanok, konzervatívak a szegények. Meggyőzésük érdekében propagandanapokat szervezünk; ilyen például az üdülés napja, az öltözködés, a lakberendezés napja, az autó napja. Ezeken a napokon felhívásokkal árasztjuk el őket, jöjjenek üdülni, használjanak egy meghatározott márkájú kocsit, lakjanak egy bizonyos fajta házban, hordjanak ilyen és ilyen ruhát. És hány szegény fogadja meg a gazdagok tanácsait? Száz közül ha egy.
- KÜLDÖTT Ritka ellenszenves faj. Ráadásul még biztosan ostobák is.
- MINISZTER Igen, ostobák, s ami a legfőbb önmaguk ellenségei.
- KÜLDÖTT Csodálkozom, a gazdagokon, akik ennyi csalódás után még erőfeszítést tesznek a szegények megnevelésére.
- MINISZTER Létezik egy tudományos irányzat, amely szerint a meggyőzés nem vezet eredményre, s ezért erőszakot kell alkalmazni a szegényekkel szemben. Kormányunk részben osztja ezt a felfogást. Nevelő és meggyőző munkánk mellett, így egyidejűleg néhány rendőri intézkedést is foganatosítottunk.
- KÜLDÖTT Melyek ezek?
- MINISZTER Engedélyeztük a szegényeknek, hogy külön városrészekben lakjanak. Ezek a lakónegyedek mocskosak, zajosak, túlszűfoltak. Ezenkívül engedélyeztük számukra külön üzletek, éttermek, mozik, kávéházak és gyülekező helyek fenntartását. Ez említett rendeletek mögött az az elképzelés húzódik meg, hogy a szegényeket nem lehet megváltoztatni, következésképp olyanoknak kell őket elfogadni, amilyenek. Legfeljebb az erőszakosságok iránti leküzdhetetlen hajlamukat kell megnyirbálni.
- KÜLDÖTT Miért? Zavargásokra is sor kerül részükről?

- MINISZTER De még mennyire. Nézze, utoljára hagytam egyik legrosszabb tulajdonságukat, sőt minden bizonnyal a legrosszabbat; az erőszakosságot. Hallotta, mi mindent tesznek értük a gazdagok. És a szegények ahelyett, hogy ezért hálásak lennének, gyűlölik a gazdagokat.,
- KÜLDÖTT Gyűlölik?
- MINISZTER Keveset mondtam azzal, hogy gyűlölik. Idejüket a gazdagok kiirtására való felkészülés tölti ki. Ez a legfőbb gondjuk, ezzel a gondolattal születnek, élnek és halnak meg. És nem csupán elméletben, hanem a gyakorlatban is készülődnek rá. A szegények élete örökös összeesküvés a gazdagok ellen. Megértheti, hogy ilyen körülmények között, alapjában véve helyes azoknak az irányvonala, akik az erőszakot a meggyőzés elé helyezik.
- KÜLDÖTT De miért? Miért gyűlölik a szegények a gazdagokat? nem értem. Mit követtek el ellenük a gazdagok?
- MINISZTER Ez az amit nem tudunk, s ez az amit nem is lehet megtudni. A szegények ok nélkül gyűlölik a gazdagokat, azért gyűlölik őket, mert ők a gazdagok. Kérdezzen csak meg egy szegényt, hogy ki a legnagyobb ellensége, azonnal rávágja majd: a gazdagok. Ezek után kérdezze meg tőle, hogy mit követtek el ellene a gazdagok, ha van benne becsület, azt felelik: semmit. Valljuk be őszintén, itt már az üldözési mánia területére lépünk.
- KÜLDÖTT Ön azt mondta, hogy a szegények összeesküvést szőnek a gazdagok ellen. Miben áll ez?
- MINISZTER Összeesküvést szőnek, hogy előkészítsék a forradalmat.
- KÜLDÖTT A forradalmat? Az mi?
- MINISZTER A gazdagok kiirtása.
- KÜLDÖTT Rettenetes. És a gazdagok miért nem irtják ki időben a szegényeket, mielőtt még őket kiirtanák?
- MINISZTER Azért, mert a gazdagok nem hisznek az erőszakban, s nem ölni akarnak, hanem meggyőzni. A legjobb megoldás kétségtelenül az lenne, ha megölnénk a szegényeket mielőtt

ők ölnek meg minket. Csakhogy a gazdagok ebből elvi kérdést csinálnak. Inkább élnek ebben a - mint ahogy Ön nagyon pontosan meghatározta -, ebben a rettenetes helyzetben, semhogy meggyőződésük ellenére cselekedjenek. Ki hitte volna – a föld olyan barátságos, olyan kellemes helynek látszik, ki gondolná, hogy a felszín alatt ilyen áthidalhatatlan szakadék tátong.

- KATONA Kegyelmes úr, az államfő a fogadóteremben várja.
- MINISZTER Rodriguez tábornok, a haza atyja kíván beszélni velem. Mennem kell, kérem, várjon meg itt, nem fog sokáig tartani.
(A miniszter kimegy. A katona a küldöthöz lép.)
- KATONA Nos, elégedett az interjúval?
- KÜLDÖTT Azt hiszem, elégedett lehetek.
- KATONA Mit mondott Önnek a miniszter?
- KÜLDÖTT Arról beszélt, hogy milyen a helyzet a Földön.
- KATONA Na és? Mit mondott? Milyen a helyzet?
- KÜLDÖTT Azt mondta, hogy rossz.
- KATONA Meghiszem azt.
(Egymást nézik. A küldött tűnődni látszik.)
- KÜLDÖTT Feltehetnék Önnek egy kérdést?
- KATONA Ahányat csak akar.
- KÜLDÖTT A miniszter azt mondta nekem, hogy a Föld lakossága szegényekből és gazdagokból áll. Igaz ez?
- KATONA Igaz.
- KÜLDÖTT Nos, Ön szerint mi a különbség a szegények és a gazdagok között?
- KATONA Egyetlen különbség van közöttük.
- KÜLDÖTT Ez érdekes. A miniszter szerint számtalan, Ön szerint egyetlen. és mi legyen az?
- KATONA A gazdagoknak van pénzük, a szegényeknek pedig nincs.

KÜLDÖTT Mi az a pénz?

KATONA Hogy lehetne ezt megmagyarázni? A pénz az pénz.

KÜLDÖTT A gazdagok pénzzel születnek?

KATONA Nagy részük igen.

KÜLDÖTT Akkor hát mi a pénz? Testüknek egy része, mint a szem, vagy a haj?

KATONA Nem, nem testrész. Tárgy.

KÜLDÖTT Milyen tárgy?

KATONA Ilyen mint ez. (Zsebéből pénzdarabokat vesz elő)

KÜLDÖTT Ezek fémkorongok.

KATONA Van egy másik fajta is, papírból. (Bankjegyeket vesz elő)

KÜLDÖTT Ez is pénz?

KATONA Igen.

KÜLDÖTT A gazdagoknak van pénzük, a szegényeknek nincs. Maga szegény, vagy nem? és mégis van pénze.

KATONA Van, de nagyon kevés. A gazdagoknak viszont nagyon sok pénzük van. A miniszternek töménytelen mennyiségű pénze van a páncélszekrényben, a haza atyjának arcképe mögött.

KÜLDÖTT S csupán a pénz, ez lenne az egyetlen különbség a gazdagok és a szegények között? Mit lehet a pénzzel elérni?

KATONA Akinek van pénze, bemegy a boltba és bármit kap érte cserébe, ruhát, szappant, órát és így tovább. Akinek nincs pénze az vakarhatja a fejét.

KÜLDÖTT De miért adnak árut a pénzért cserébe? Mi ennek az oka?

KATONA Ennek nincs oka, ez így van.

KÜLDÖTT Tegyük fel, hogy ezért a fémkorongért Ön kap egy almát. De ez a pénzkorong egyáltalán nem hasonlít az almára, a korong és az alma között nem találok az összefüggést. Nem értem.

KATONA Ezen nincs mit érteni, ez így van. Ahhoz, hogy az embernek egy almája, vagy egy autója legyen, bizonyos mennyiségű

korongot kell adnia cserébe. Képzelve csak, még a szerelmet is meg lehet szerezni ezekkel a korongokkal és papírdarabokkal. S hogy milyen kapcsolat van a korongok, papírlapok és egy nő között, aki meztelenül fekszik az ágyon? Semmilyen.

KÜLDÖTT Azt hittem, hogy a szerelmet... szerelemmel lehet elnyerni.

KATONA Van úgy, hogy lehet, van úgy, hogy nem. Bizonyos nők egy nagy frászt fognak szeretni, ha nem adsz nekik ezekből a korongokból.

KÜLDÖTT Ha ez így van, s én elhiszem, hogy így van, akkor miért nem adnak a gazdagok ezekből a korongokból és papírdarabokból egy csomót a szegényeknek, hogy ők is részesülhessenek az élet szép és kellemes dolgaiban.

KATONA Azért nem adnak, mert gonoszok.

KÜLDÖTT Az a benyomásom, hogy maguk, szegények nem jól fogtak hozzá a dologhoz.

KATONA Hogy értsem ezt?

KÜLDÖTT Ahelyett, hogy megpróbálták volna meggyőzni a gazdagokat, mindjárt erőszakkal akarták kényszeríteni őket. Pedig az értelmükre kellett volna hatni. A gazdagok műveltek, civilizáltak és jóságosak. Ha ésszerű, mint ahogy annak látszik, hogy a szegények is kivegyék részüket az élvezetekből – akkor szép szóval meg kellett volna győzni a gazdagokat, s ők nem adtak volna elutasító választ.

KATONA Ki mondta Önnek, hogy a gazdagok műveltek, civilizáltak, jóságosak?

KÜLDÖTT A miniszter.

KATONA Azt elhiszem. Nem lep meg.

KÜLDÖTT Az volt a benyomásom, hogy a miniszter értelmes ember.

KATONA A miniszter nem értelmes. A miniszter egy állat.

KÜLDÖTT Látja Ön nem akarja elfogadni, hogy a miniszter értelmes ember, úgy beszél róla, mint egy állatról... Pedig...

KATONA Tegyük egy próbát!

KÜLDÖTT Milyen próbát?

KATONA Én egyike vagyok azoknak a szegényeknek, akik sok-sok fémkorongot és papírlapot szeretnének, hogy cserébe olyasmit vegyenek, amijük nincs, pedig jog szerint megilletné őket. Világos ez?

KÜLDÖTT Világos.

KATONA Nos, hamarosan visszajön a miniszter. Igyekezzék meggyőzni, hogy nyissa ki a páncélszekrényt és adja nekem az ott található pénz felét. Igyekezzék meggyőzni barátságosan, az értelem segítségével, az értelmével, amely Ön szerint az én oldalamon áll.

KÜLDÖTT Biztos vagyok benne, ha elfogadhatóan megindokolom, a miniszter nem utasítja el a kérést.

KATONA Mit mond majd neki?

KÜLDÖTT Az fogom mondani: van itt egy katona, aki ruhákat, autót szeretne, házra és asszonyra lenne szüksége, de mindezt fémkorongok és papírlapok hiányában nem tudja megszerezni. Mivel számomra igazságosnak tűnik, hogy a katona megkapja ezeket a dolgokat, kérem, nyissa ki a páncélszekrényt és adja neki az ott található pénz felét.

KATONA Nagyon jó! Ezt mondja neki!

KÜLDÖTT Miért mosolyog?

KATONA Nem mosolygok. Csak kicsit rángatódzik az arcom.

KÜLDÖTT Majd meglátja, hogy a miniszter azonnal bele fog egyezni. Értelmes ember, okvetlenül bele kell egyeznie.

KATONA (Vigyázba áll) A miniszter.
(A miniszter bejön, a katona kimegy)

KÜLDÖTT Kegyelmes úr, az interjú véget ért. Mégis mielőtt elmennék, egy szívességet szeretnék kérni.

MINISZTER Tessék csak, nem szeretném, ha bárki azt mondaná nem bántam a lehető legszívélyesebben egy holdbéli küldöttel. Már csak a hosszú utazás miatt is.

KÜLDÖTT Egy kicsit elbeszélgettem az ajtó előtt álló őrrrel. Megkérdeztem tőle, hogy szerinte mi a különbség a gazdagok és a szegények között.

MINISZTER Fogadok, hogy azt mondta; az egyetlen különbség a pénz. Az előbbieknek van, míg az utóbbiaknak nincs.

KÜLDÖTT Valóban, Ön honnan tudja?

MINISZTER Tudom, mint ahogy mindenki tudja. A pénz a szegények rögeszméje. Csak a pénzre tudnak gondolni. Na és elmondta Önnek ez a derék fiatalember, hogy mi az a híres pénz?

KÜLDÖTT Természetesen. Sőt meg is mutatta a fémkorongokat és a nyomtatott bankjegyeket.

MINISZTER Csakugyan.

KÜLDÖTT Csakugyan, micsoda?

MINISZTER Elélejtettem elmondani Önnek, hogy a szegények egyik legsúlyosabb hibája a hazudozás. Vigyázni kell velük; teljesen gátlástalanul hazudnak.

KÜLDÖTT Mit akar ezzel mondani?

MINISZTER Azt, hogy a katona hazudott. Valójában a pénz nem létezik.

KÜLDÖTT Mégis azok a fémkorongok, azok a papírlapok...

MINISZTER Ezeket a szegények maguk gyártják és mindig a zsebükben hordanak néhányat, hogy hazugságaikat legyen mivel alátámasztaniok. De ez a híres pénz csak náluk található, csak ők tudják, hogy mire való, s csak ők használják.

KÜLDÖTT Dehát akkor...

MINISZTER Ismétlem: a pénz nem létezik. A gazdagok számára az életnek csupán szép és kellemes oldala létezik, s ehhez természetesen mindenkinek joga van. A gazdagok szerint bárkinék bármije lehet, csak ki kell érdemelnie. A szegények viszont kitalálták a pénzről ezt a mesét, s hogy rossz ízlésüket igazolják arra hivatkoznak, hogy nincs pénzük.

- KÜLDÖTT Nem értem. A katona azt állította, hogy pénz nélkül semmije sem lehet az embernek. Hogy hazudik, azt elhiszem, de ekkorát?
- MINISZTER A hazugság nála nem egy bizonyos pontig terjed, hanem A-Z-ig. Helyesebben nem is hazudnak, hanem mítoszokat, hamis elképzeléseket gyártanak, s ezzel áztatják magukat, így vigasztalódnak. Tudja meg kedves küldött, hogy a Földön nem létezik az, amit a szegények pénznek hívnak. Ők kialakítottak egy olyan világot, amely ha nem is tökéletes, - hiszen a tökéletesség nem valósítható meg sem itt a földön sem más égitesten -, de nagyon közel áll az ideálshoz, az elképzelhető legjobbhoz. Ha nem lennének szegények, a gazdagok diadalra juttatnák a szerelmet, a szépséget, a művészetet, az értelmet, a kultúrát, az igazságot, egyszóval mindazt, ami szép és jó a Földön. A szegények azok, akik a gazdagok iránti makacs ellenszenvükkel megakadályozzák, hogy ez a csodálatos álom valóra váljék. Mégis, valahányszor a gazdagoknak sikerül a szegényektől távol, zárt társaságot alkotniuk, - az álom valósággá válik. Menjen el egy ilyen társaságba, és meg fogja látni, hogy ott soha, de soha nem beszélnek a pénzről. Ezekben a társaságokban minden kényelmes, nyugalmas és gyönyörködtető. A pénz gondolata fel sem ötlük a gazdagok fejében. Mit jelent az, hogy csak pénzért lehet valamit megkapni? Hogy is lehet azt elképzelni, hogy bizonyos számú fémkorong és papírlap ellenében meg lehet szerezni egy nő szerelmét?
- KÜLDÖTT Pedig az Ön katonája pontosan ezt állítja.
- MINISZTER Tudom, ez a rögeszméje. Itt lepleződnek le igazán a szegények képtelen hazugságai. Mert gondolja csak el, a szerelmet, a legmagasztosabbat, a legszebbet, a legtisztábbat elcserélni néhány korongra és papírlapra. Ugyan kérem. Hogy ezt egyáltalán el tudjuk képzelni, ahhoz a szegények örültsége kell.
- KÜLDÖTT Helyesen mondja Kegyelmes úr, ez már aberráció, az örültség enyhébb válfaja. Egy ésszerű javaslatot szeretnék tenni.
- MINISZTER Halljuk!

KÜLDÖTT Az Ön katonája azt állítja, hogy Ön egy pénzzel teli pánccsaszekrényt rejteget a mögött az arckép mögött. Hívjuk be és mutassuk meg neki, hogy nincs pénz a pánccsaszekrényben.

MINISZTER Á, hát erről is beszélt Önnek? Rendben van, rendben van. De van itt egy akadály.

KÜLDÖTT Éspedig?

MINISZTER Az, hogy maga a pánccsaszekrény sem létezik.

KÜLDÖTT Hogyan?

MINISZTER Már ez így van. A mögött az arckép mögött csak falat talál.

KÜLDÖTT De ez nem igaz!

MINISZTER Hogyan mer engem, a minisztert meghazudtolni?

KÜLDÖTT Kezdem azt hinni, hogy nem a katona hazudik, hanem valaki más.

MINISZTER Hogyan merészel?

KÜLDÖTT Az előbb a saját szememmel láttam a pánccsaszekrényt.

MINISZTER Rosszul látta.

KÜLDÖTT Jól láttam, és most Önnek is megmutatom.
(Odamegy az arcképhez, megragadja és leakasztja a falról. A miniszter a küldöttre veti magát.)

MINISZTER Tolvaj! Tolvaj!

KÜLDÖTT Ki hazudik?
(Földre dobja a képet, rálép és beszakítja, közben megpróbálja elérni a pánccsaszekrény zárját.)

MINISZTER Tolvaj. (Előhúzza revolverét és lő. A küldött a földre zuhan. A katona belép.) Katona, Ön a tanú, hogy kénytelen voltam fegyvert használni ez ellen az ember ellen.

KÜLDÖTT (Haldokolva) A pánccsaszekrény mégis létezik.

MINISZTER Katona, ez az ember a lehető legszörnyűbb bünt követte el. Földre dobta, felhasította és lábával össze-vissza taposta szeretett tábornokunknak, Gonzalo Rodrigueznak, a haza

atyjának arcképét. Felségsértés – íme ez ennek az embernek a bűne. Katona, maga a tanú rá.

KATONA

Micsoda szörnyűség! Éljen a haza atyja!

F ü g g ö n n y

RENDEZŐI UTÓSZÓ

Mi legyen előadásunk talpköve? A játék azon áll vagy bukik, mennyire vagyunk képesek elhiteni a nézővel: a holdbéli küldött kérdései hitelesek. Szó sincs valamiféle gyermekes tájékozatlanságról. A „Holdkóros” újságírója „más világ” küldöttje, ahol az ok-okozat összefüggéseit, a valóság és az erkölcs kapcsolatát, a dolgok igazi rendjét őszintén élik át a „holdlakók”. Tehát rendezői feladatunk megteremteni a kettősséget, melyben a küldött emberi, ám ugyanakkor a messziről érkező jövevény sajátos idegensége is érződik rajta.

Az előadás motorja: a küldött tájékozódni akar. Tisztázni akarja a földi viszonylatokat. Minden érdekli, ami emberi, s legfőképpen a társadalmi kérdések izgatják. Láttatnunk kell, mihelyt belebonyolódik a közlések ellentmondásaiba egyre nagyobb erőfeszítéseket tesz, hogy a látottakat saját világának igazságaihoz mérje.

A környezet léggömbje. Minden zsarnokságra utal. A diktátor képe uralja a színpadot, valamint az ajtó, mely az ismeretlen zsarnok termeibe vezet. Szereplőink mozgásában is juttassuk kifejezésre: megnyomorítottak; a miniszter fesztelensége és a katona merev tartása állandó feszültségről tanúskodják. Egymással kimérten és bizalmatlanul, szigorúan a szolgálati előírás szerint beszélnek. A holdbéli küldöttel pedig csak hosszabb érintkezés folyamán váltanak át bizalmasabb hangba. Kívülállónak, semlegesnek tekintik.

Irány a gyűlöletig. Peregjenek a kérdések. Majd mutassuk meg (a miniszter kifinomultabban, választékosan, míg a katona a maga nyersebb, köznapibb módján) egyazon világban kétféle ember él, kettős igazsággal és egymásnak feszülő gyűlölettel. Fokozatosan mondják ki: gyűlölik egymást, mert csak azon az áron érhetik el, illetve tarthatják meg a boldogságot, ha elpusztítják egymást.

Az igazság egyévválása – a rejtély megoldódik. Lassan kikerekedik a hold-újság interjúja. A néző a küldöttel együtemben torpanjon meg a végső kérdésnél: ha a gazdagok és szegények világa ennyire elválaszthatatlan és mégis ennyire kettős, has az okozatok teljes rendjét megismertük, most már meg kell tudnunk a végső okot. Feltárul a titok: a pénz. Hangsúlyoznunk kell: a játék csattanója, igazságkereső szenvedélye a küldött friss látásmódjától függ. Ő mintegy kinyomozza a titkot, melyre a gazdagok szép világa és a szegények

kétségbeesett nyomorúsága épül – a pénz a hatalom és a boldogság forrása. E megszerzett tudás birtokában a küldött egy csapásra harcossá változik át, megérti: a gazdagok nemcsak birtokolják a mindenséget, de álcázzák is hatalmuk okait. Le kell leplezni őket. A titkot az egyszeri igazságot meg kell mutatni.

Eldördül a fegyver. Hiába minden szellemi fölény, sugárzó és választékos műveltség, a gazdagok nem tehetnek mást. védeni kényszerülnek előjogaikat, ha másként nem lehet, fegyverrel. Aki rábukkan az okra, a törvényszerűségekre, azt elpusztítják. Így lesz az „idegen” világ képviselőjéből a mi emberi világunk áldozata. A megfejtett titkot beléfojtották. Ám a szerző szándéka megvalósult, a néző a titok birtokába jutott, többé nem térhet ki az igazság elől, folytatnia kell a harcot. S ez Moravia világnézete.

Az igazság és arculata. Játékunk során bizonyos fokig becsapjuk a nézőt. A miniszter tárgyyszerű, higgadt, s választékos előadásmódja látszólagos egyetértést teremt a küldöttel. Kifejti hazugság-rendszerét, azt, mint mély és átélt igazságot mutatja be. A küldött higgadtan veleérez. Ugyanakkor a katona mohó, izzadságszagú és bárdolatlan. igazsága a felszínen szinte taszító. Vagyis megjelenítődik mindaz, amit a miniszter sugalmaz. Csupán a darab zárófordulataiban áll helyre a világrend, ekkor a küldött már a lényegét rögzíti, s a katona igazsága mellé áll. Mindez a játék során groteszk feszültséget tételez fel, a néző kezdettől fogva tudja, mit kéne mondani.

Az előadásmód komolysága. Játékunk elejétől kezdve legyen komor hangvételű. Mint a katona, úgy a miniszter is ősi szinte megmerevedett előítéletek rabja. Mindketten változhatatlanok. Csupán a holdbéli küldött az, aki tárgyilagos kívülállóban felháborodott bírává alakul, számára a történelem könnyörtelen vasigazsága felháborító ostobasággá törpül.

Díszlet és jelmez. Egyszerű, világos és könnyen általánosítható színpadképre van szükség. Kerüljük az egyszerűsítő történelmi hasonlatosságokat. A játék színhelye bármely elképzelt kicsiny zsarnoki államminiszter szobája. Ugyanígy a ruhák némiképpen elvonatkoztató egyenruhák legyenek, a holdbéli küldött viselete pedig idézze fel egy távoli bolygó embereinek meglepő ízlését.

Forrás:

Színhátszók Kiskönyvtára 101. sz. Népművelési és Propaganda Iroda. 1968. Modern klasszikusok. Öt egyfelvonásos.
A kiválasztott. Irodalmi műsor Thomas Mann műveiből.
Szerkesztette: Obersovszki Gyula. A Moravia: Interjú. 59-84. o.